

Újabb pofon a nemzeti kisebbségeknek és az európai értékekbe vetett hitnek az Európai Bizottságtól

Az Európai Bizottság Vincze Loránt RMDSZ-es európai parlamenti képviselő írásbeli kérdésére válaszolva kifejtette, hogy a Beneš-dekrétumoknak nincs olyan határon átnyúló hatása, amely az uniós jog hatálya alá tartozna. A Bizottság az elmúlt évtizedekben használt érvelését vette elő, vagyis a hatásköri korlátokra hivatkozva zárkózott el a felelősségvállalástól. A testület válasza azonban jogi és politikai szempontból is súlyos problémákat vet fel – nem csupán az uniós alapvető szabadságok szempontjából nem helytálló, de az uniós értékek érvényesülését is aláássa, újabb jelét adva, hogy a Bizottság politikai szerepvállalása miatt képtelen teljesíteni azon feladatát, hogy a Szerződések őre legyen.

Vincze Loránt még március elején intézett írásbeli választ igénylő kérdést az Európai Bizottsághoz.¹ A képviselő arról kérdezte a testületet, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal és elvekkel a Beneš-dekrétumok² részét képező Szlovák Nemzeti Tanács 104/1945 számú határozatának mai napig történő alkalmazása, amely jogszabályra máig bírósági ítéletek épülnek, és amely faji és etnikai alapon valósít meg diszkriminációt, illetve hogy a tagállamok hatóságai – az uniós elvek sérelme nélkül – kobozhatnak-e el ingatlanvagyonot etnikai alapon és megfelelő kártalanítás biztosítása nélkül.

Didier Reynders igazságügyi biztos válaszában közölte: az említett jogszabály az EU-csatlakozást megelőzően hozott történelmi jogi aktus, amelynek „nincs olyan határon átnyúló hatása, amely az uniós jog hatálya alá tartozna”.³ A biztos szerint a kérdés ekképpen nem tartozik a Bizottság és az uniós

¹ Európai Parlament: *Parlamenti kérdések – Írásbeli választ igénylő kérdés* (E-001388/2021) a Bizottság számára (2021. március 11.).

² Horváth Attila: A Beneš-dekrétumok és a hozzá kapcsolódó diszkriminatív intézkedések Csehszlovákiában 1945 és 1948 között. In Horváth Attila – Korom Ágoston (szerk.): *A Beneš-dekrétumok az Európai Parlamentben*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Társaság, 2014. 17–28.

³ Európai Parlament: *Parlamenti kérdések. Didier Reynders válasza az Európai Bizottság nevében* [E-001388/2021(ASW)] 2021. július 7.

jog hatálya alá, azt a tagállamoknak kell megfelelően rendezniük, az ő feladatuk az alapvető jogok tiszteletben tartásának és védelmének biztosítása.

A Bizottság válasza jogi szempontból nem helytálló, ami elsődlegesen arra vezethető vissza – ahogy ezt Vincze is kifejti –, hogy a testület láthatóan arra sem vette a fáradságot, hogy pontosan utánanézzon a felvetett problémának, hanem „egyszerűen kivette a fiókból a már másfél évtizede berögzült válaszszövegét, és tovább küldte azt”.⁴ A Bizottság ugyanis nyilvánvalóan figyelmen kívül hagyta az Emberi Jogok Európai Bíróságának 2020. május 19-én, a Bosits k. Szlovákia ügyben hozott ítéletben tett megállapításait.⁵ A döntés mérföldkő a Beneš-dekrétumokkal kapcsolatos jogi és politikai vitában, mivel először mondták ki nemzetközi szinten, hogy a Beneš-dekrétumok alapján ma is kerül sor vagyonekbobzásokra Szlovákiában, ekképpen a kollektív bűnösség elve továbbra is a szlovák jogrend részét képezi – vagyis nem állja meg a helyét az az érvelés, miszerint a dekrétumok olyan történelmi jogi aktusok, amelyeknek nincs hatása a mai jogviszonyokra.⁶ Az ilyen jogalkalmazás ráadásul nem a Bosits-ügyhöz kötődő egyedi eset: 2020 júniusában a Szlovák Földalap a Beneš-dekrétumokra hivatkozva akart elkobozni több millió euró értékű telket, szintén azon az alapon, hogy a tulajdonosok felmenői magyarok voltak.⁷

Ahogy erre Vincze képviselő úr is utal az írásbeli kérdésében, a Beneš-dekrétumok mai napig történő alkalmazása a polgári jogviszonyokban veszélyezteti a jogbiztonságot, valamint kérdéseket vet fel a tőke szabad áramlására vonatkozó követelmények teljesülésével kapcsolatban. A szlovák hatóságok ugyanis arra hivatkozva koboznak el földterületeket a jelenlegi, telekkönyvben bejegyzett tulajdonosoktól, hogy felmenőiktől már 1948 előtt el kellett volna venni a földet – méghozzá az egykori tulajdonosok magyar vagy német nemzetisége miatt. Ez a gyakorlat nem csupán nyílt, etnikai alapú diszkriminációt valósít meg, de a jogbiztonság elvét is súlyosan sérti. A mai földtulajdonosok nem lehetnek biztosak abban, hogy másnap az állam képviselői nem kopogtatnak be hozzájuk azzal, hogy az ingatlanvagyonát elkobozzák, mert a magyar/német nemzetiségű felmenőitől a szóban forgó földet a kollektív bűnösség elve alapján már 73 éve el kellett volna venni.

⁴ Nemzeti kisebbségi ügyben ismét elutasítja a felelősségvállalást az Európai Bizottság. *VinczeLorant.eu*, 2021. július 12.

⁵ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a 75041/17 sz. Bosits v. Slovakia ügyben hozott ítélete.

⁶ Balázs Tárnok: *Slovakia still Applying the Beneš Decrees. Principle of Collective Guilt in the European Union*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 15.

⁷ Czímer Gábor: Az állam a Beneš-dekrétumokra hivatkozva el akarja kobozni a D4-es alatti milliókat érő telkeket. *Új Szó*, 2020. június 17.

A földtulajdon, illetve az ingatlanpiaci jogügyletek (és az ezeket érintő kárpótlások!) az uniós tőke szabad mozgásának témájához tartoznak, így egyértelműen azonosítható a kérdés uniós relevanciája a piaci szabadságok mentén is. A magyarokat érintő lakosságcsere és kitelepítések miatt az esetlegesen érintettek – ahogy azt Bosits Mihály esete is jól mutatja – ma már jellemzően nem a földkobzást végrehajtó állam, hanem a más uniós tagállamok (tipikusan Magyarország) állampolgárai, így a nemzetközi elem is adott ezekben a kérdésekben. Érthetetlen tehát, hogy a Bizottság milyen alapon helyezkedik arra az álláspontra, hogy a dekrétumoknak nincs határon átnyúló hatása, és nem tartoznak az uniós jog hatálya alá.

A kérdés azonban nem kizárólag a piaci szabadságok mentén, hanem az uniós értékek szintjén is súlyos kérdéseket vet fel. A *Minority SafePack* kisebbségvédelmi európai polgári kezdeményezés 2021. januári teljes elutasítása nem hagyott kétséget afelől, hogy az Európai Bizottság számára a nemzeti kisebbségek védelme nem hogy nem prioritás, de a testület a legkisebb erőfeszítést sem kívánja megtenni az ügy érdekében.⁸ A Beneš-dekrétumok mai napig történő alkalmazása azonban nem csupán kisebbségi kérdés, hanem több – EUSZ 2. cikk szerinti – uniós alapértéket is érint, így különösen az emberi méltóság tiszteletben tartását, a jogállamiságot vagy az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartását. Bár az etnikai alapú nyílt diszkrimináció, a jogbiztonság elvének teljes figyelmen kívül hagyása és a kollektív bűnösség elvének alkalmazása legkevésbé sem egyeztethető össze ezekkel az értékekkel, a Bizottság látszólag nem érzi úgy, hogy fel kellene lépni ezen értékek védelmében.

Lehetősége márpedig lenne rá. A testület az eddigiekben is az uniós értékek védelmére hivatkozott, amikor olyan tagállami jogszabályt kifogásolt, amely kérdésekben az Uniónak egyébként nincs hatásköre – lásd az új magyar pedofilelles törvény esetét. Ezzel kapcsolatban Vincze Loránt is éles kritikát fogalmazott meg a Bizottsággal szemben: „míg más diszkriminációt és kisebbségi kérdéseket érintő ügyekben a Bizottságnak akár egy sajtóhír is elegendő arra, hogy az uniós jog sértését feltételezze, ha évtizedes, őshonos kisebbségi közösségek egészét megbélyegző európai szégyenfoltról van szó, csak annyit tud mondani, hogy a rendelkezésére álló információk alapján az ügy nem kapcsolódik az uniós joghoz.”⁹

⁸ Tárnok Balázs: *Az Európai Bizottság lesöpörte az asztalról a Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezést*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. január 15.

⁹ Vinczelorant.eu (2021): i. m.

Újabb pofon a nemzeti kisebbségeknek...

A Bizottság válasza tehát rendkívül káros az Európai Unió egységének megőrzésére nézve, nem csupán a válasz jogi megalapozatlansága és a Bizottság kézzelfogható nemtörődomsége és arroganciája miatt, hanem az uniós közös értékekbe vetett hit szempontjából is. A Beneš-dekrétumok mai továbbélését szolgáló szlovák gyakorlat figyelmen kívül hagyása – és ezáltal a kollektív bűnösség elvének a legitimálása – ugyanis olyan alapértékeket és olyan alapvető, egyetemes emberi jogokat érint (emberi méltóság védelme, magántulajdonhoz való jog védelme), amelyre nem csupán az európai integráció, de a teljes mai világtrendünk épül.

2021. július 13.

Felhasznált irodalom

- Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a 75041/17 sz. Bosits v. Slovakia ügyben hozott ítélete. Balázs Tárnok: *Slovakia still Applying the Beneš Decrees – Principle of Collective Guilt in the European Union*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 15. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/07/15/slovakia-still-applying-the-benes-decrees-principle-of-collective-guilt-in-the-european-union>
- Czímer Gábor: Az állam a Beneš-dekrétumokra hivatkozva el akarja kobozni a D4-es alatti milliókat érő telkeket. *Új Szó*, 2020. június 17. Online: <https://ujsozso.com/kozelet/az-allam-a-benes-dekretumokra-hivatkozva-el-akarja-kobozni-a-d4-es-alatti-milliokat-ero>
- Európai Parlament: *Parlamenti kérdések. Írásbeli választ igénylő kérdés* (E-001388/2021) a Bizottság számára (2021. március 11.). Online: www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-001388_HU.html
- Európai Parlament: *Parlamenti kérdések. Didier Reynders válasza az Európai Bizottság nevében [E-001388/2021(ASW)]* (2021. július 7.). Online: www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-001388-ASW_HU.html
- Horváth Attila: A Beneš-dekrétumok és a hozzá kapcsolódó diszkriminatív intézkedések Csehszlovákiában 1945 és 1948 között. In Horváth Attila – Korom Ágoston (szerk.): *A Beneš-dekrétumok az Európai Parlamentben*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2014. 17–28. Online: <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/9979/Teljes%20sz%F6vegeli;jsessionid=28DB5C5EC46C6FF5DBDCA32347E16299?sequence=2>
- Nemzeti kisebbségi ügyben ismét elutasítja a felelősségvállalást az Európai Bizottság. *VinczeLorant.eu*, 2021. július 12. Online: <https://vinczelorant.eu/hu/nemzeti-kisebbségi-ugyben-ismet-elutasitja-a-felelossegvallalast-az-europai-bizottsag/>
- Tárnok Balázs: *Az Európai Bizottság lesöpörte az asztalról a Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezést*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. január 15. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/01/15/az-europai-bizottsag-lesoportete-az-asztalrol-a-minority-safepack-kisebbségvedelmi-kezdemenyezest>